

**Završno izvješće
o vrednovanju
Strategije razvoja Urbanog područja Sisak
za financijsko razdoblje 2021. 2027.**

Studeni 2023.

Sadržaj

1. Kratki sažetak	1
2. Uvod	2
3. Kontekst vrednovanja	3
4. Metodološki pristup	5
5. Opis planskog dokumenta	6
6. Odgovori na evaluacijska pitanja	9
6.2. Ocjena strategije	11
6.3. Ocjena provedbenih mehanizama - finansijskog i institucionalnog okvira, strateški projekti, praćenje provedbe i komunikacijska strategija	15
6.4. Horizontalna načela	18
7. Zaključci i preporuke	19

1. Kratki sažetak

Postupak vrednovanja Strategije, sukladno Pravilniku o postupku i metodologiji vrednovanja politike Regionalnog razvoja (NN 121/15), pokrenut je donošenjem Odluke o početku postupka vrednovanja u prosincu 2021. godine. Odluku o početku postupka vrednovanja SRUP-a Sisak koja sadržava Plan vrednovanja Strategije razvoja Urbanog područja Sisak u razdoblju od 2021.-2027. godine, s detaljnijim opisom faza vrednovanja, sadržaja, svrhe, vremenskog perioda, metoda i potrebnih podataka i načina prikupljanja te okvirnim proračunom za provedbu plana vrednovanja te Odluku o imenovanju članova Koordinacijskog vijeća kao Upravljačko tijelo za provedbu vrednovanja Strategije razvoja Urbanog područja Sisak za razdoblje od 2021.-2027. godine – skupina zaposlenika Grada Siska koja upravlja postupkom vrednovanja, daje podršku i pruža povratnu informaciju izvršiteljima vrednovanja, sudjeluje u raspravama tijekom vrednovanja i u mogućnosti je pravovremeno koristiti odnosno primijeniti rezultate vrednovanja.

Prethodno vrednovanje kao proces je pratio pojedine faze izrade Strategije:

- prvo privremeno izvješće odnosilo se na procjenu kompletnosti osnovne i SWOT analize,
- završno izvješće koje se temelji na završnoj verziji Strategije.

Najvažniji rezultati vrednovanja:

- Sveobuhvatna analiza stanja obuhvaća opis stanja u svim sektorima relevantnim za društveno – gospodarski razvoj. Izvedeni zaključci nakon sveobuhvatne analize stanja pružaju vrlo solidnu bazu za razvoj strategije, relevantni su i opravdani. Širok broj ljudi okupljen u tim koji su sudjelovali u izradi Strategije izradili su sveobuhvatni i iscrpni dokument, a time su jasno pokazali da dobro poznaju situaciju na urbanom području Sisak.
- Strategija je dobro postavljena, ima logičnu strukturu, oslanja se na analizu postojećeg stanja i SWOT analizu te uzima u obzir specifičnosti koje su proizašle iz analitičkog dijela. Ciljevi su definirani strateški, a koncentriraju se oko osnovnih elemenata razvoja urbanog područja. Prioriteti su dobro prepoznati i opravdani glavnim nalazima analize. Strategija je specifična za urbano područje Sisak, koncentrira se na područja gdje je moguće ostvariti dodanu vrijednost kroz ulaganja putem ITU mehanizma i u kojima se mogu postići konkretni rezultati te ima kvalitetan potencijal ostvarivanja doprinosa Strategiji financijskom razdoblju 2021. 2027. - podjednako za sva tri prioriteta - pametan, održiv i uključiv rast. Predviđene mjere prezentirane su na način iz kojeg je vidljiva logika intervencije, odnosno način koji će voditi ostvarenju prioriteta, prioriteti ostvarenju strateških ciljeva, a ciljevi doprinijeti ostvarenju vizije.
- Sinergija i povezanost strateških ciljeva - posloženi su na način da su jasno razgraničeni i daju značajan doprinos u ovoj Strategiji, nema preklapanja među mjerama, no komplementarni su, obuhvaćaju rješavanje istog problema kroz različite aspekte i jasno se nadopunjavaju.
- Vanjska koherentnost jasno je iskazana - izrađivač je vrlo precizno i pregledno utvrdio povezanost ciljeva i prioriteta Strategije sa strateškim dokumentima više i niže razine, te se jasno naznačuje povezanost s trenutnim izvorima EU sredstava kroz ITU mehanizam.

- U poglavljima koja se odnose na provedbu Strategije, jasno je vidljiva svijest o važnosti jasne institucionalne strukture za provedbu Strategije, a dodjela financijskih sredstava po ciljevima Strategije prati raspodjelu sredstava sukladno sredstvima ITU mehanizma.
- Na temelju relevantnosti i koherentnosti strategije, kao i pozitivne ocjene provedbenih mehanizama može se zaključiti da se očekuje ostvarenje predloženih ciljeva i prioriteta u planiranom razdoblju te se pozitivno ocjenjuje efektivnost Strategije.
- Najvažnije preporuke evaluacijskog tima odnose se na potrebu što detaljnije razrade akcijskog plana te razradu pokazatelja učinaka i ishoda, a sukladno danim sugestijama. Navedeno je važno kako bi se što lakše i transparentnije mogla pratiti provedba Strategije te kako bi se olakšalo prepoznavanje prioritetnih projekata koje mogu odmah krenuti u implementaciju, imajući na umu relativno kratki rok za provedbu.

2. Uvod

Izrada i prethodno vrednovanje (ex ante evaluacija) strategija razvoja urbanih područja određeni su Zakonom o regionalnom razvoju (NN 147/14) i podzakonskim i provedbenim aktima donesenih krajem 2015. godine¹.

U skladu sa Smjernicama za izradu strategije razvoja urbanog područja, Strategija razvoja Urbanog područja Sisak podliježe postupku vrednovanja. Prethodno vrednovanje provodi se tijekom svih faza izrade Strategije te se razlikuju slijedeće vrste vrednovanja i odgovarajućih izvješća o vrednovanju:

- 1. privremeno izvješće
- 2. privremeno izvješće i
- završno izvješće.

Vrednovanje se obavlja temeljem Pravilnika o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnog razvoja (NN 121/15).

Osnovna svrha prethodnog vrednovanja je poboljšanje kvalitete Strategije, a time ujedno i kvalitete cjelokupnog procesa planiranja. Programi kohezijske politike u razdoblju od 2021. do 2027. snažno su usmjereni na rezultate, što dodatno ojačava ulogu vrednovanja u osiguravanju da Strategija jasno izražava svoju intervencijsku logiku i doprinosi Strategiji Europa 2020 i Operativnim programima. Vrednovanje treba doprinijeti postizanju nužne povezanosti Strategije s drugim lokalnim, županijskim i nacionalnim strateškim razvojnim dokumentima kao i onima na razini EU.

Završni izvještaj o vrednovanju Strategije obuhvaća slijedeće segmente:

- Kontekst i proces vrednovanja
- Metodološki pristup
- Opis planskog dokumenta, mjera i proračuna
- Odgovori na evaluacijska pitanja
- Zaključci i preporuke.

3. Kontekst vrednovanja

Urbano područje Sisak ustrojeno je sukladno Zakonu o regionalnom razvoju ("Narodne novine" broj 147/14), pri čemu je Grad Sisak središte urbanog područja, a suglasnost za pristupanje urbanom području Sisak (SURP) uspostavljeno je odlukama gradskog vijeća Grada Siska i općinskih vijeća Općine Sunja i Općine Martinska Ves sporazumom o suradnji u kolovozu. 2021. godine.

Grad Sisak je temeljem Zakona o regionalnom razvoju te Smjernicama za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i pripadajućim dodacima koje je Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije donijelo u rujnu 2015. godine, odnosno propisane metodologije, pokrenuo postupak izrade Strategije razvoja Urbanog područja Sisak za razdoblje 2021. - 2027. godine.

Ministrica regionalnog razvoja i fondova Europske unije 24. svibnja 2019. godine, donosi: "Odluku kojom se grad Sisak s okolnim područjem utvrđuje područjem za moguće proširenje provedbe mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja u financijskom razdoblju 2021. - 2027."

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije 28. listopada 2020. godine očituje se na prijedlog obuhvata urbanog područja Grada Siska i utvrđuje kako je dostavljeni prijedlog obuhvata urbanog područja Grada Siska u skladu s trenutno važećim Smjernicama.

Sama uloga i korištenje Integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU mehanizam) od velikog su značaja za razvoj mnogih urbanih i ruralnih područja u zemljama članicama Europske Unije. Cilj ITU mehanizma je promicanje održivog urbanog razvoja, jačanje uloge gradova kao pokretača gospodarskog razvoja i suradnje između jedinica lokalne i regionalne samouprave te razvoj administrativnih kapaciteta gradova, a sastoji se od skupa aktivnosti koje se u gradovima mogu financirati iz tri različita fonda: Europskog fonda za regionalni razvoj, Kohezijskog fonda te Europskog socijalnog fonda.

Prvi korak u korištenju sredstava namijenjenih za ITU područje je definiranje obuhvata urbanog područja. Urbano područje također može uključivati i okolna ruralna područja što je u skladu s općim ciljem rješavanja izazova urbanih područja uz istovremeno promicanje ruralno-urbanih veza kao i s odredbama Teritorijalne agende EU-a 2020 koja naglašava važnost urbanog-ruralnih veza za ravnomjerni teritorijalni razvoj što je nama vrlo bitno.

Za izradu i donošenja Strategije urbanog područja Sisak 17. studenog 2021. godine osnovao je Partnersko vijeće za urbano područje Sisak čiji članovi su stručnjaci iz područja gospodarstva, civilnog sektora, društvenih djelatnosti i javnog sektora. Zajedno s radnom skupinom koju su činili djelatnici gradske uprave, pripremali su poglavlja Strategije.

Strategija razvoja urbanog područja Sisak 2021. – 2027. (SRUP) je planski dokument politike regionalnog razvoja kojim se određuju osnovni smjerovi razvoja, odnosno strateški ciljevi i prioriteti održivog društveno – gospodarskog razvoja obuhvatnog područja, pripremljen na načelu partnerstva. Sredstvo je za usmjeravanje financijskih sredstava namijenjenih razvoju urbanog područja.

SRUP je rezultat partnerskih konzultacija, a temelji se na detaljnoj i multi sektorskoj analizi postojećeg stanja koja ispituje gospodarsku i društvenu situaciju te stanje u okolišu/prostoru na

ciljanom području SRUP-a. Potrebno je naglasiti da osim sektorske SRUP ima i teritorijalnu dimenziju. To se odražava u pristupu analizi stanja koja osim što daje pregled postojećeg stanja i budućih kretanja u ciljanim sektorima, također jasno definirati gdje su problemi locirani u prostoru.

Analiza stanja SRUP-a daje detaljnu sliku urbanog područja i postavlja temelje za dubinsko razumijevanje postojećeg stanja vezano za demografiju, gospodarstvo i ulaganja, društvene činjenice, prirodne resurse, graditeljsku baštinu, raspoloživost infrastrukture, kvalitetu i zaštitu okoliša.

Sama Strategija temelji se na analizi postojećeg stanja, koja je obuhvatila aktualne podatke o stanju u društvu, gospodarstvu i kvalitetu urbanog okruženja, a obuhvaća kvantitativni i kvalitativni opis trenutne situacije. Slijedi SWOT analiza - obzirom na opširnost analize postojećeg stanja, izrađivač je izradio pojedinačne SWOT analize za svako od definiranih područja (društvo, gospodarstvo, urbano okruženje) te opću SWOT analizu. Ukratko, u analitičkom dijelu Strategije, izrađivač je definirao i identificirao potrebe, potencijale i prioritete na koje se treba usmjeriti u promatranom vremenskom periodu. Strateški dio Strategije, putem vizije i hijerarhije ciljeva definira način promjene koja se želi postići, odnosno definira okvir i smjernice za daljnji razvoj urbanog područja temeljem utvrđena tri strateška cilja i sedam prioriteta. Strategija uključuje i trinaest mjera potrebnih za provedbu ciljeva i prioriteta budući da mjere daju okvir za identificiranje i provedbu razvojnih i strateških projekata.

Nakon opisa strateškog okvira strategije i definiranja povezanosti i usklađenosti sa strateškim dokumentima višeg i nižeg reda, slijedi dio Strategije vezan uz provedbu - financijski i institucionalni okvir, prikaz strateških projekata i način praćenja provedbe, odnosno definiranje pokazatelja učinaka i pokazatelja ishoda, sustav izvještavanja o provedbi, komunikacijsku strategiju, opis konzultacija s partnerskim vijećem tijekom izrade Strategije, uključenost horizontalnih načela te opis postupaka vrednovanja strategije.

U postupku izrade i donošenja Strategije, temeljem Zakona o zaštiti okoliša, proveden je postupak ocjene o potrebi strateške procjene o utjecaju na okoliš, donošenjem Odluke kojom se utvrđuje da nije potrebno provesti stratešku procjenu utjecaja na okoliš.

Sukladno Smjernicama za izradu strategije razvoja urbanog područja, Strategija podliježe postupku vrednovanja koje se obavlja temeljem Pravilnika o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnog razvoja (NN 121/15). Postupak vrednovanja Strategije, sukladno Pravilniku, pokrenut je donošenjem Odluke o početku postupka vrednovanja u prosincu 2021. godine. Ustrojena je i Upravljačka skupina za provedbu vrednovanja, te je izrađen opis poslova za provedbu vrednovanja koji su utvrđeni Planom vrednovanja Strategije razvoja urbanog područja Sisak.

Proces prethodnog vrednovanja je pratio pojedine faze izrade Strategije te su uslijedile sljedeće isporuke rezultata prethodnog vrednovanja:

- Prvo privremeno izvješće odnosilo se na procjenu kompletnosti osnovne i SWOT analize, a temeljilo se na nacrtu Strategije (dio koji se odnosi na Osnovnu analizu i SWOT analizu), dobivenog od koordinatora izrade kao i prijedloga Upravljačke skupine za provedbu vrednovanja Strategije. Izvješće je pripremljeno i proslijeđeno izrađivaču Strategije i Upravljačkoj skupini za vrednovanje Strategije 28. veljače 2022. godine.
- Drugo privremeno izvješće odnosilo se na analizu vizije, strateških ciljeva, prioriteta i mjera, odabira strateških projekata, analizu predloženih indikatora, kvalitetu predloženih implementacijskih procedura kao i analizu partnerskih procesa te koherentnost strategije s nadređenim strateškim dokumentima.

U procesu su poštivani principi neovisnosti, interaktivnosti i objektivnosti.

U listopadu 2023. godine evaluacijski tim zaprimio je završni nacrt Strategije, na kojem se temelji predmetno, završno izvješće o prethodnom vrednovanju.

4. Metodološki pristup

Vrednovanje je obavljeno temeljem Pravilnika o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnoga razvoja (NN 121/15) i Smjernica za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje (MRRFEU, Verzija 2.0, veljača 2021.).

Prethodno vrednovanje provodi se tijekom svih faza izrade SRUP-a i prema planu vrednovanja Strategije razvoja urbanog područja Sisak u razdoblju od 2021.-2027. godine, a završava prije njenog usvajanja.

U skladu s evaluacijskim pitanjima, izvršitelj vrednovanja pregledava i ocjenjuje nacрте SRUP-a istovremeno dok ih priprema tim za izradu strategije, daje mišljenje tijekom izrade SRUP-a i preporuke tijekom cijelog postupka strateškog planiranja. S druge strane, tim za izradu strategije razmatra dobivene preporuke i koristi ih kako bi poboljšao nacрте SRUP-a, do izrade konačnog nacрта.

Evaluacijska izvješća o zaprimljenim nacrtima Strategije izrađena su primjenjujući obvezne kriterije vrednovanja:

- *važnost (relevantnost)* – primjerenost ciljeva intervencije s obzirom na društveno-ekonomske probleme koje intervencija treba riješiti, provjerava se jesu li ciljevi i prioriteta planskog dokumenta utemeljeni na stvarnim potrebama i razvojnim potencijalima odnosno do koje mjere su ciljevi programa opravdani u odnosu na potrebe
- *djelotvornost (efektivnost)* – se određuje kao postizanje ciljeva. Ciljevi se mogu kvantitativno izraziti u smislu očekivanih rezultata, uspoređuje se što je ostvareno u odnosu na planirano odnosno do koje mjere su ciljevi ostvareni te do koje mjere se očekuje da će se ostvariti (ovisno o vrsti vrednovanja)

- *usklađenost (koherentnost)* – uključuje unutarnju i vanjsku usklađenost planskog dokumenta, odnosno logiku strategije; utvrđuje se jesu li odabrani prioriteti i mjere komplementarni i povezani; je li planski dokument u skladu s relevantnim nacionalnim odnosno regionalnim strategijama/dokumentima (ovisno o planskom dokumentu). Vanjska usklađenost podrazumijeva usklađenost između ciljeva planskog dokumenta s ciljevima drugih javnih intervencija koje su s njim povezane. Unutarnja usklađenost podrazumijeva usklađenost ciljeva planskog dokumenta. Unutarnja povezanost implicira da postoji hijerarhija ciljeva, s time da hijerarhijski niži ciljevi logično doprinose ostvarenju viših ciljeva.

Također, prilikom vrednovanja uzeti su u obzir i neobvezni tj. dodatni kriteriji:

- *učinkovitost (efikasnost)* – je ostvarivanje rezultata uz minimalni trošak ili maksimiziranje rezultata za određenu razinu resursa,
- *dosljednost (konzistentnost)* – jasnoća i pridržavanje ciljeva i prioriteta u odnosu na viziju politike,
- *komplementarnost* – mjera u kojoj intervencija podržava druge javne politike,
- *održivost* - ocjenjuje mjeru u kojoj je izgledno da će učinci intervencije trajati nakon što ona završi, odnosno razmatra se jesu li rezultati, uključujući institucionalne promjene, trajni te može li se pretpostaviti da će biti trajni
- *jednakost* – do koje mjere su ravnopravno raspoređeni učinci u odnosu na različite dionike, regije, rodnu pripadnost i sl.
- *prihvatljivost* - pozitivna ili negativna percepcija dionika i javnosti u odnosu na intervenciju.

5. Opis planskog dokumenta

Navedeni strateški dokument počeo se izrađivati u ljeto 2021. godine, zajedničkim sudjelovanjem svih gradova i općina uključenih u Urbano područje Sisak, kao i predstavnika poslovnog sektora, partnerskih institucija i udruga. Kvaliteti dokumenta pridonijeli su članovi Koordinacije, Radnog tima, Partnerskog vijeća, te radne skupine za vrednovanje tvrtke ECO SOLUTIONS d.o.o., Zagreb.

Prema sadržaju, Strategija razvoja Urbanog područja Sisak, za razdoblje 2021. do 2027. godine, sastoji se od dvanaest cjelina. Nakon uvoda te dijela koji se odnosi na teritorijalnu pokrivenost, odnosno teritorijalni obuhvat i kontekst, te metodologiju definiranja obuhvata, slijedi analiza stanja koja je obuhvatila slijedeće segmente - društvo, gospodarstvo i urbano okruženje. Prepoznavanje razvojnih potreba i potencijala dano je u 4. dijelu Strategije – Srednjoročna vizija razvoja, obzirom na analizu postojećeg stanja.

Ukratko, u analitičkom dijelu Strategije, izrađivač je definirao i identificirao potrebe, potencijale i prioritete na koje se treba usmjeriti u promatranom vremenskom periodu. Strateški dio Strategije, putem vizije i hijerarhije ciljeva definira način promjene koja se želi postići.

U svrhu definiranja vizije Urbanog područja Sisak sagledane su pojedinačne vizije sastavnica urbanog područja, odnosno Grada Siska, Općine Sunja i Općine Martinska Ves. Razmatrana je analiza stanja, potrebe i težnje pojedinog područja te je sukladno tome utvrđena jedinstvena vizija Urbanog područja Sisak koja se planira postići do 2030. godine, a koja glasi:

„Urbano područje Sisak je poželjno mjesto za život razvijene društvene infrastrukture i gospodarstva s kvalitetnom ponudom sadržaja za obitelji i mlade u zdravom okolišu.“

Kao što kratica SMART cilja nalaže, utvrđeni ciljevi Strategije su specifični, mjerljivi, dostižni, relevantni te vremenski određeni. Unutar ciljeva utvrđeni su prioriteti i mjere koje će biti provedeni u okviru ove Strategije.

U nastavku je prikaz prioriteta i mjera unutar svakog pojedinog utvrđenog cilja.

<p>Cilj 1. Ublažiti depopulacijske trendove i povećati kvalitetu života ulaganjem u društvenu infrastrukturu Urbanog područja Sisak</p> <p>Prioritet 1.1. – Unaprjeđenje društvene infrastrukture Mjera 1.1.1. – Obnova postojećih i izgradnja novih objekata za odgoj, obrazovanje i sport Mjera 1.1.2. – Obnova i prenamjena javne imovine u društveno korisne sadržaje</p> <p>Prioritet 1.2. – Poboljšanje kvalitete života i dostupnosti javnih usluga Mjera 1.2.1. – Unaprjeđenje ponude društvenih i kulturnih sadržaja i događanja Mjera 1.2.2. - Obnova parkova i spomenika kulture</p>
<p>Cilj 2. Osigurati održivo gospodarstvo razvojem i rastom poduzetništva, poljoprivrede i turizma</p> <p>Prioritet 2.1. – Poticanje razvoja poduzetništva Mjera 2.1.1. – Ulaganje u poduzetničku infrastrukturu Mjera 2.1.2. – ulaganje u poduzetničke zone</p> <p>Prioritet 2.2. – Poticanje razvoja poljoprivrede Mjera 2.2.1. – Poticanje poljoprivredne proizvodnje</p> <p>Prioritet 2.3. – Poticanje razvoja turizma Mjera 2.3.1. – Širenje ponude turističkih sadržaja Mjera 2.3.2. – Obnova objekata prirodne i kulturne baštine</p>
<p>Cilj 3. Poboljšati zaštitu okoliša i smanjiti utjecaj klimatskih promjena očuvanjem bioraznolikosti, razvojem infrastrukture i zelenom tranzicijom</p> <p>Prioritet 3.1. - Ekološka i energetska tranzicija Mjera 3.1.1. – Razvoj i obnova javne infrastrukture, zapuštenih i zelenih površina Mjera 3.1.2. – Poticanje korištenja OIE Mjera 3.1.3. – Energetska obnova javnih zgrada/institucija</p>
<p>Cilj 4. Povećati razinu mobilnosti i digitalizacije u urbanom području Siska kroz poboljšanje javne infrastrukture i informatičkog opismenjavanja građana i javne uprave</p> <p>Prioritet 4.1. – Unaprjeđenje rada javne gradske uprave Mjera 4.1.1. – Digitalizacija javne uprave i građana Mjera 4.1.2. – Obnova i izgradnja infrastrukture za mobilnost građana</p> <p>Prioritet 4.2. – Pametan i održiv sustav javnog gradskog prijevoza Mjera 4.2.1. – Uvođenje ekološki prihvatljivih vozila javnog prijevoza Mjera 4.2.2. – Digitalizacija gradskih i prigradskih sustava javnog prijevoza</p>

U petom poglavlju su navedeni zaključci analize srednjoročnih razvojnih potreba i potencijala Urbanog područja Sisak, uključujući gospodarske, socijalne i okolišne međupovezanosti iz provedene analize stanja te su naglašeni glavni izazovi u odgovarajućem području javnih politika.

Na temelju detaljne Analize stanja otkrivene su slabosti Urbanog područja Sisak u području demografije, gospodarstva i urbanog okruženja na temelju kojih su utvrđene razvojne potrebe urbanog područja kao i daljnji koraci u rješavanju problema.

Analizom stanja su uočene i prednosti Urbanog područja Sisak koje ima veliki potencijal za razvoj konkurentnog gospodarstva te za privlačenje novih stanovnika i turista. Ciljanim ulaganjima moguće je unaprijediti ponudu Urbanog područja Sisak kako bi ono postalo atraktivnije mjesto za život s mogućnostima zapošljavanja u nizu raznih industrija počevši od poljoprivrede, trgovine pa sve do turizma.

Glavne prijetnje u rješavanju problema urbanog područja predstavljaju nerazriješeni imovinsko-pravni odnosi, složena zakonska regulativa kao i međusobna neusklađenost zakona što posljedično usporava napredak urbanog područja.

Šesto poglavlje detaljno opisuje planirana integrirana teritorijalna ulaganja, odnosno projekti od strateškog značaja za Urbano područje Sisak te način na koji će financiranje kroz ITU mehanizam odgovoriti na definirane razvojne potrebe i potencijale urbanog područja. Nakon toga je opisan doprinos ITU mehanizma provedbi SRUP-a, odnosno koji se ciljevi i strateški projekti planiraju provoditi kroz ITU mehanizam te do koje razine će ITU mehanizam doprinijeti ostvarenju tih ciljeva. Osim toga, opisana je sektorska i teritorijalna integracija kroz ITU mehanizam, odnosno provođenje intervencija iz različitih sektora (ITU specifičnih ciljeva) i provođenje istog tipa intervencija na različitim lokacijama unutar urbanog područja iz jednog ITU specifičnog cilja. Nakon toga opisana je strateška relevantnost kroz ITU mehanizam, što se odnosi na način na koji će se osigurati postizanje strateške relevantnosti za projekte koji se planiraju financirati kroz ITU mehanizam. Uz to, u posljednjem podglavlju, opisan je sustav provedbe ITU mehanizma, odnosno, organizacijske jedinice koje su uspostavljene ili će biti uspostavljene kako bi obavljale zadatke koje delegira MRRFEU.

U sedmom poglavlju opisana je usklađenost i način doprinosa pojedinom strateškom cilju i razvojnom smjeru hijerarhijski nadređenih akata strateškog planiranja na EU, nacionalnoj i županijskoj razini.

Osmo poglavlje sadrži opis prioriteta odgovarajućih područja javnih politika u srednjoročnom razdoblju, a koji su usklađeni sa zaključcima analize srednjoročnih razvojnih potreba i razvojnih potencijala u odgovarajućem području javnih politika.

U nastavku kroz deveto poglavlje su prikazani posebni ciljevi SRUP-a povezani s razvojnim potrebama i potencijalima odgovarajućih upravnih područja javnih politika kojima se ostvaruje provedba odgovarajućeg strateškog cilja iz hijerarhijski nadređenih akata strateškog planiranja odnosno povezani su posebni ciljevi SRUP-a sa Strateškim ciljevima NRS 2030. Za svaki pojedini posebni cilj SRUP-a odabrani su pokazatelji ishoda koji omogućuju praćenje, izvješćivanje i vrednovanje uspješnosti u postizanju utvrđenog posebnog cilja. Navedene su početne i ciljne vrijednosti pokazatelja učinka svakog navedenog strateškog cilja iz NRS 2030.

Terminski plan provedbe projekata od strateškog značaja tema je desetog poglavlja koje prikazuje zalihi projekata koja je formirana od strane dionika Urbanog područja Grada Siska tijekom pripreme SRUP-a.

Poglavlje jedanaest govori o Institucionalnom okviru za praćenje i vrednovanje koji je propisan Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske i posebnim Pravilnikom o provedbi postupka vrednovanja akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Rokovi za izvještavanje propisani su člankom 49. stavak 4. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, a Izvješće se izrađuje temeljem uputa koje će gradovima središtima urbanih područja dostaviti Ministarstvo.

Cilj praćenja provedbe SRUP-a je pratiti određena odstupanja od plana provedbe SRUP-a, posebice planiranih mjera, te analiziranje, ukazivanje i otklanjanje nedostataka koje mogu utjecati na implementaciju samog SRUP-a. Cilj vrednovanja je unaprijediti kvalitetu budućih mjera i ciljeva razvoja Urbanog područja Sisak.

6. Odgovori na evaluacijska pitanja

6.1. Ocjena analize - osnovne i SWOT-a

U ocjeni kvalitete strukture i sadržaja Analize stanja, evaluacijski tim se vodio slijedećim evaluacijskim pitanjima:

- prepoznaje li analiza stanja ključne probleme u svakom od relevantnih sektora?
- temelji li se analiza na relevantnim i pouzdanim izvorima podataka?
- jesu li podaci iz analize na zadovoljavajući način interpretirani i jesu li doveli do bitnih zaključaka
- je li analiza stanja interpretirana s obzirom na trendove i u odnosu na nacionalni i EU kontekst?

Analiza društveno - ekonomskog stanja urbanog područja pripremljena je detaljno tijekom, te je nakon donošenja Smjernica za izradu Strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje te priloga Smjernicama, u potpunosti usklađena s predloženim sadržajem Postojećeg stanja (Analiza stanja i Prepoznavanje razvojnih potreba i potencijala), kao i indikativnim sadržajem analize stanja. Sukladno Smjernicama, Strategija sadržava isključivo sažetak analize stanja, dok je cjelovita analiza stanja dana u priložima. Izrađivač je poštivao navedeno na način da sažetak predstavlja tekstualni dio Analize stanja, dok priloge čine grafovi, tablice, popisi, dodatni dokumenti i izvještaji i sl. Struktura analize je zadovoljavajuća i prati predloženu strukturu Smjernica, te je većina nalaza i preporuka evaluacijskog tima dana u 1. privremenom izvješću o vrednovanju, koje se odnosilo na procjenu kompletnosti osnovne i SWOT analize, uvrštena u završnu verziju Strategije. Evaluacijski tim je u 1. privremenom izvješću dao konkretne komentare na sadržaj svakog od poglavlja analize što je tim za izradu strategije u većini slučajeva prihvatio i prepravio tekst prema uputama. Opisi situacije i zaključci u analizama su uglavnom potkrijepljeni podacima, pokazateljima i argumentima.

Poglavlje „Teritorijalni obuhvat urbanog područja“ opisuje teritorijalni obuhvat te metodologiju i kriterije određivanja obuhvata urbanog područja. Ocjenjujemo kako je ovaj prvi korak u postupku strateškog planiranja proveden u skladu sa zakonskom regulativom, te je primijenjena metodologija za definiranje obuhvata urbanih područja u RH. Izabrani kriteriji, osim obveznih (postotak dnevnih migracija prema centru aglomeracije i prostorni kontinuitet),

uključuju i dodatan kriterij - održivost prometnog i infrastrukturnih sustava, što se ocjenjuje kao pozitivno.

Poglavlje „Teritorijalni kontekst urbanog područja“ govori o Urbanom području Sisak koje ima povoljan položaj na raskrižju prometnih pravaca. Nalazi se u Sisačko-moslavačkoj županiji, ujedno jednoj od najvećih hrvatskih županija, koja graniči sa Zagrebačkom županijom, Bjelovarsko-bilogorskom županijom, Požeško-slavonskom županijom, Brodsko-posavskom županijom, Karlovačkom županijom te sa Bosnom i Hercegovinom. Sisačko-moslavačka županija svojim položajem povezuje srednju i jugoistočnu Europu. I ovo poglavlje se ocjenjuje kao pozitivno jer su navedeni podaci i opis odgovarajući.

Poglavlje „Opis sudjelovanja partnera u pripremi i provedbi SRUP-a“ navodi se metodologija izrade te način sudjelovanja partnera u pripremi i provedbi SRUP-a sukladno članku 6. prijedloga Uredbe o zajedničkim odredbama. Prema navedenoj Uredbi, u pripremu i provedbu SRUP-a trebaju biti uključeni sljedeći partneri: gradska i druga javna tijela, gospodarski i socijalni partneri, tijela koja predstavljaju civilno društvo, partnere u području okoliša i tijela odgovorna za promicanje socijalne uključenosti, temeljnih prava, prava osoba s invaliditetom, ravnopravnosti spolova i nediskriminacije. Također, opisan je sastav i uloga Koordinacijskog i Partnerskog vijeća u procesu izrade SRUP-a. Poglavlje se ocjenjuje pozitivno.

Poglavlje „Srednjoročna vizija razvoja“ za Urbano područje Sisak, određuje zajedničke ideje razvoja u kojima se uvažavaju posebnosti svake sastavnice uz zajedničku srednjoročnu viziju razvoja temeljem analize stanja, potreba i prepoznatih snaga sastavnica urbanog područja koja je u skladu s Nacionalnom razvojnom strategijom RH do 2030. godine. Utvrđena su četiri konkretna cilja, sedam prioriteta i 13 mjera čijim provođenjem se doprinosi ostvarenju definirane vizije razvoja. utvrđena su ključna područja intervencije u sektoru gospodarstva i zaštiti okoliša, poboljšanju kvalitete življenja i infrastruktura i pametnom urbanom razvoju uz doprinos ostvarenju strateških ciljeva NRS-a 2030. Poglavlje se ocjenjuje pozitivno.

Poglavlje „Opis srednjoročnih razvojnih potreba i razvojnih potencijala“ u kojem su provedenom analizom stanja uočene slabosti i razvojne potrebe Urbanog područja Sisak u segmentu demografije, gospodarstva i urbanog okruženja, ali isto tako, identificirane su i prednosti i potencijal urbanog područja koje omogućuju razvoj gospodarstva, turizma, poljoprivrede i drugih razvojnih mogućnosti te predstavljaju polugu za privlačenje investicija i zadržavanje stanovnika. Poglavlje se ocjenjuje pozitivno.

Poglavlje „Opis integriranog pristupa rješavanju utvrđenih razvojnih potreba i potencijala uključujući ispunjavanje kriterija vezano uz stratešku relevantnost projekta“ definirani su projekti od strateškog značaja za Urbano područje Sisak koji će se financirati kroz ITU mehanizam. Provedbom planiranih projekata doprinijet će se ostvarivanju definiranih ciljeva te te poboljšati uvjeti za razvoj konkurentnog gospodarstva, poduzetništva i turizma te unaprijediti infrastruktura, zdravstvo i socijalna skrb čime će se poboljšati uvjeti života stanovnika urbanog područja. Poglavlje se ocjenjuje pozitivno.

Poglavlje „ Uskladenost s EU strateškim dokumentima, nacionalnom razvojnom strategijom, sektorskim i višesektorskim strategijama, planovima razvoja županija te dokumentima prostornog uređenja“ – Ciljevi, prioriteti i mjere definirane SRUP-om

usklađeni su sa hijerarhijski nadređenim strateškim okvirom te doprinose strateškim ciljevima europskih i nacionalnih strateških dokumenata i to:

- Europski zeleni plan,
- Urbane Agende,
- EU Teritorijalne Agende 2030,
- Povelje iz Leipziga za održive europske gradove,
- Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030 godine,
- Planom razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027. godine, te
- Strategije razvoja ljudskih potencijala Sisačko-moslavačke županije 2021, - 2027.

Poglavlje se ocjenjuje pozitivno.

Poglavlje „Opis prioriteta javne politike u srednjoročnom razdoblju“ – Temeljem utvrđenih razvojnih potreba Urbanog područja Sisak definirano je devet područja javnih politika u kojima je potrebno djelovati kako bi se ostvario napredak unutar urbanog područja: razvoj poduzetništva i obrta, politika zapošljavanja, kulturna politika, obrazovna politika zdravstvena politika, obiteljska politika, politika zaštite okoliša, prometno-infrastrukturna politika i politika razvoja informacijskog društva. Poglavlje se ocjenjuje pozitivno.

Poglavlje „Popis posebnih ciljeva i i ključnih pokazatelja ishoda“ – Za 13 posebno navedenih strateških ciljeva koji su povezani sa Strateškim ciljevima NRS 2030. prikazani su pokazatelji učinka. Poglavlje se ocjenjuje pozitivno.

Poglavlje „Terminski plan provedbe projekata od strateškog značaja“

Projekti navedeni u Tablici 7. predstavljaju multi-sektorski okvir ulaganja koja doprinose svim ITU ciljevima a najviše projekata doprinosi cilju 5. kroz koji je ITU mehanizam planiran u sklopu Integriranog Teritorijalnog Operativnog Programa za 2021 – 2027.

Tablica 8. iskazuje terminski plan provedbe projekata i njihovo trajanje. Projekti u tablici izravno i neizravno doprinose ostvarenju zadanih ciljeva SRUP-a.

Projekti od strateškog značaja koji izravno doprinose ostvarenju ciljeva iskazani su ispod Tablice 9. s detaljima vezanim uz izvore financiranja, kratkim opisom projekta i njihovom spremnosti za financiranje.

Ostali projekti neizravno doprinose ostvarenju ciljeva SRUP-a ali se nalaze u obuhvatu urbanog područja i imaju utjecaj na njegov razvoj te međusobnu interakciju sudionika urbanog područja i doprinose održivom ubranom razvoju.

U nastavku je prikaz zalihe projekata urbanog područja i terminski plan njihove realizacije, i tablični prikaz zalihe projekata od strateškog značaja koji doprinose ostvarenju utvrđenih posebnih ciljeva SRUP-a.

Poglavlje se ocjenjuje pozitivno.

6.2. Ocjena strategije

U analitičkom dijelu Strategije, izrađivač je definirao i identificirao potrebe, potencijale i prioritete na koje se treba usmjeriti u promatranom vremenskom periodu. Strateški dio Strategije, putem vizije i hijerarhije ciljeva definira način promjene koja se želi postići.

Izrađivač je strateški okvir definirao kroz poglavlja koja sadržavaju opis vizije, strateških ciljeva i razvojnih prioriteta i mjera, te povezanost strateških ciljeva sa strateškim dokumentima

jedinica lokalne samouprave u sastavu Urbanog područja Sisak za razdoblje 2021. - 2027. godine. Tijekom procesa vrednovanja ove faze u izradi Strategije koja se odnosila na definirane strateške ciljeve, prioritete i mjere te postavljeni sustav provedbe i praćenja provedbe te uklopljenost horizontalnih načela u Strategiju, korišteni su u prvom redu obvezni kriteriji - važnosti, djelotvornosti, unutarne i vanjske usklađenosti. Dan je i osvrt na dodatne kriterije koji se odnose na jasnoću i dosljednost, te komplementarnost, održivost i jednakost. Treba napomenuti kako je evaluacijski tim prilikom realizacije vrednovanja koristio usporedo i više kriterija, naročito kad je riječ o jasnoći prikaza i dosljednosti, relevantnosti i unutarne usklađenosti odnosno ocjene vertikalne logike intervencije.

Korištena su slijedeća evaluacijska pitanja:

Relevantnost i djelotvornost

- Jesu li vizija, ciljevi, prioriteta i mjere jasno definirani?
- Je li način na koji je strategija strukturirana u skladu s prepoznatim razvojnim potrebama i mogućnostima i jesu li vidljivi naglasci na ključne snage i slabosti utvrđene prethodnom analizom, odnosno temelje li se predloženi ciljevi, prioriteta i mjere na analizi stanja?
- Predstavlja li odabrana strategija dobar način da se pristupi zatečenom stanju te iskoriste prepoznate prilike, umanje slabosti i prepoznate prijetnje u svim razvojnim segmentima razvoja Urbanog područja Sisak?
- Do koje mjere se očekuje ostvarenje predloženih mjera, prioriteta i ciljeva?

Unutarnja i vanjska usklađenost, dosljednost i komplementarnost

- Jesu li ciljevi, predloženi prioriteta i mjere jasno razgraničene i komplementarne, ima li preklapanja?
- Postoji li sinergija između ciljeva, prioriteta i mjera?
- Je li strategija definirana s jasnim razvojnim ciljevima i prioritetima?
- Jesu li ciljevi takvi da vode do ostvarenja vizije, prioriteta do ostvarivanja ciljeva, a predložene mjere do ostvarenja razvojnih prioriteta?
- Je li strategija usklađena s ključnim strateškim dokumentima?

Kada je riječ o odabiru ciljeva, prioriteta i mjera, Strategija je dobro postavljena, ima logičnu strukturu, oslanja se na analizu postojećeg stanja i SWOT analizu te uzima u obzir specifičnosti koje su proizašle iz analitičkog dijela. Kako je već naglašeno, analiza stanja i SWOT analiza su dale pregled stanja u svim razvojno važnim područjima, ističući ključne probleme i slabosti te snage, a zaključci su potkrijepljeni relevantnim podacima. Kao podloga za strategiju, analiza je definirala osnovne okvire intervencija te su strateški ciljevi, prioriteta i mjere utemeljeni na prepoznatim potrebama i potencijalima. Prioriteta su dobro prepoznati i opravdani glavnim nalazima analize, a u definiranju prioriteta i mjera vodilo se računa o tome da se izaberu one mjere koje će raditi na pretvaranju slabosti u snage te na korištenju prilika.

Strategija je specifična za urbano područje Sisak, koncentrira se na područja gdje je moguće ostvariti dodanu vrijednost kroz ulaganja putem ITU mehanizma i u kojima se mogu postići konkretni rezultati te ima kvalitetan potencijal ostvarivanja doprinosa Strategiji Europa 2030 - podjednako za sva tri prioriteta - pametan, održiv i uključiv rast.

Prezentirana je na način iz kojeg je vidljiva logika intervencije, odnosno način na koji će predviđene mjere voditi ostvarenju prioriteta, prioriteta ostvarenju strateških ciljeva, a ciljevi doprinijeti ostvarenju vizije. Evaluacijski tim smatra da je predložena vizija primjerena s

aspekta razvojnog potencijala Urbanog područja Sisak, a podjela strategije na ciljeve jasna i logički opravdana te da su ciljevi komplementarni i u međusobnoj sinergiji.

Ciljevi su definirani strateški, a koncentriraju se oko osnovnih elemenata razvoja urbanog područja - ljudskih resursa, održivog razvoja i gospodarstva te odgovaraju potrebama i problemima prepoznatima u analitičkom dijelu strategije. Jasno je u kojim područjima Urbanog područja Sisak nastoji ostvariti utjecaj, odnosno koji su ključni sektori u kojima se planira djelovanje.

Prvim strateškim ciljem pokušalo se obuhvatiti elemente za ublaženje depopulacijskih trendova i povećanje kvalitete života ulaganjem u društvenu infrastrukturu. Dva prioriteta unutar ovog cilja mogu se svesti na dvije ključne riječi – obnova i unapređenje u svrhu povećanje kvalitete života stanovnika u okviru urbanog područja. Sve navedene mjere unutar ova dva prioriteta odgovaraju prepoznatim prilikama u analizi, a vodilo se računa o koncentraciji na područja koja omogućuju sufinanciranje projekata kroz ITU mehanizam.

Drugim strateškim ciljem obuhvaćen je utjecaj na gospodarstvo, osobito na razvoj poduzetništva, poljoprivrede i turizma, što će se ostvariti kroz rad na tri prioriteta - Razvoj napredne poduzetničke infrastrukture i novih tehnologija, poticanje razvoja poljoprivrede i poticanje razvoja održivog turizma. Postoji jasna i konkretna poveznica u analizi i SWOT analizi s predloženim prioritetima i mjerama, a bitan iskorak je napravljen činjenicom da je izrađivač uočio potrebu za nadogradnjom dobro razvijenog sustava potpore poduzetništvu, putem naprednih oblika potpore i novih tehnologija. Mjere su definirane jasno za svaki prioritet, od velikog su značaja za Urbano područje Sisak te se isto ocjenjuje pozitivno.

Treći strateški cilj naglasak stavlja na elemente održivog razvoja područja, posebno kroz razvoj infrastrukture u skladu sa zaštitom okoliša i održivo gospodarenje. Svoju provedbu je definirao kroz prioritet ekološka i energetska tranzicija i tri mjere koje svoje jasno uporište imaju u analizi stanja i u SWOT analizi. Sve mjere u ovom strateškom cilju omogućuju sufinanciranje projekata kroz ITU mehanizam. Sama formulacija naziva strateških ciljeva Strategije, primjerice strateškog cilja 3. (Poboljšati zaštitu okoliša i smanjiti utjecaj klimatskih promjena očuvanjem bioraznolikosti, razvojem infrastrukture i zelenom tranzicijom) je široka te ukazuje na očekivani utjecaj. I ovaj strateški cilj se isto ocjenjuje pozitivno.

Četvrti strateški cilj (Povećati razinu mobilnosti i digitalizacije u urbanom području Siska kroz poboljšanje javne infrastrukture i informatičkog opismenjavanja građana i javne uprave) kroz dva prioriteta i četiri mjere jasno daje do znanja da će unapređenje rada javne gradske uprave i pametan i održiv sustav javnog gradskog prijevoza uvelike pomoći stanovništvu urbanog područja, zadržati stanovništvo, kroz dostupnost izdavanja potrebnih dokumenata i usluga javne uprave. I ovaj cilj se ocjenjuje pozitivno.

Zaključak je da je tim za izradu strategije dobro koncipirao logiku intervencije, odnosno na koji način se mjere trebaju odnositi prema prioritetima, a prioriteti prema ciljevima, no određene manjkavosti postoje u tekstu opisa koji je nedovoljno specificiran. Iako opis prioriteta i mjera sadržava većinu potrebnih elemenata definiranih metodologijom, odnosno Smjernicama za izradu Strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje, evaluacijski tim je mišljenja da se isto moglo preciznije formulirati i definirati, ujednačeno za svaki strateški cilj i prioritet, sukladno uputama, a kako bi logika intervencije bila što razvidnija.

Sam način opisa mjera nije definiran Smjernicama za izradu Strategije razvoja urbanih područja, no evaluacijski tim smatra da se sukladno dobrim praksama, moglo detaljnije obrazložiti svaku predloženu mjeru, uključujući u opis pojedine mjere elemente poput primjerice obrazloženja mjere, svrhe, cilja, rezultata i razvojnog učinka, nositelja provedbe (odgovornost za provedbu mjere), korisnici i ciljne skupine, mehanizam provedbe i aktivnosti i sl.).

Kada je riječ o unutarnjoj koherentnosti, koherentna Strategija doprinosi postizanju ciljeva iskorištavajući potencijalne sinergije i istovremeno izbjegavajući probleme koje mogu uzrokovati moguća proturječja. Značajan doprinos ove Strategije evaluacijski tim vidi u sinergiji i povezanosti strateških ciljeva - posloženi su na način da su jasno razgraničeni, nema preklapanja među mjerama, no komplementarni su, obuhvaćaju rješavanje istog problema kroz različite aspekte i jasno se nadopunjavaju. Primjerice, uspostava napredne poduzetničke infrastrukture doprinijeti će i revitalizaciji zapuštenih urbanih područja, odnosno održivom urbanom razvoju, ali i jačanju kompetencija mladih osoba i razvoju učinkovitih ljudskih potencijala. Radi se o naročito vidljivoj i snažnoj komplementarnosti ciljeva i prioriteta. Isto tako, uočljivo je zajedničko djelovanje mjera u okviru prioriteta Razvoj turizma - primjerice kulturna baština u funkciji razvoja održivog turizma svakako je povezana i s prethodnim prioritetom uključivanja novih tehnologija, te svim mjerama u okviru strateškog cilja Razvoj ljudskih potencijala.

Ističe se i činjenica da je izrađivač uzeo u obzir postojeće aktivnosti i projekte dobre prakse koji će se kroz implementaciju Strategije nadograditi i proširiti, što se ocjenjuje pozitivnim. Vanjska koherentnost jasno je iskazana - izrađivač je vrlo precizno i pregledno utvrdio povezanost ciljeva i prioriteta Strategije s Operativnim programom Konkurentnost i kohezija i Operativnim programom Učinkoviti ljudski potencijali.

Navedeno je vrlo pregledno i precizno izrađeno što svakako predstavlja izuzetan doprinos ove Strategije - pokazuje se povezanost ciljeva, prioriteta i mjera sa strateškim dokumentima više i niže razine, te se jasno naznačuje povezanost s trenutnim izvorima EU sredstava kroz ITU mehanizam.

Specifičnost procesa strateškog planiranja na razini urbanih područja u RH je bila i u pozivu koje je raspisalo Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, odnosno pozitivno ocjenjene prijave i odluke kojom je Urbano područje Sisak odabrano kao područje za provedbu mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja i time stekla mogućnost korištenja europskih sredstava.

Na temelju svega prethodno navedenog, kao i činjenice da Strategija u načelu ima definirana sredstva za njenu provedbu, može se zaključiti da se očekuje ostvarenje predloženih ciljeva i prioriteta u planiranom razdoblju te se pozitivno ocjenjuje efektivnost Strategije. Jedinu problem može biti relativno kratki rok provedbe. Strategija je planirana za razdoblje do 2027. godine, no treba imati na umu pravilo n+3, odnosno činjenicu da će Urbano područje Sisak imati dodatne tri godine da apsorbira novac nakon godine u kojoj je projekt odobren, što znači da sredstva iz ITU mehanizma može koristiti do 2030. godine.

6.3. Ocjena provedbenih mehanizama - financijskog i institucionalnog okvira, strateški projekti, praćenje provedbe i komunikacijska strategija

Ovo evaluacijsko poglavlje prije svega je vezano uz ocjenu učinkovitosti, odnosno u kojoj mjeri Strategija predstavlja učinkovit instrument razvoja Urbanog područja Sisak, istovremeno koristeći i kriterije djelotvornosti (efektivnosti).

Korištena su slijedeća evaluacijska pitanja:

- Je li iz provedbenih poglavlja jasno na koji način će se financirati provedba mjera predviđenih u Strategiji i je li financijski okvir postavljen na zadovoljavajući način?
- Je li jasan institucionalni sustav za provedbu strategije te je li jasna podjela nadležnosti?
- Je li jasno na koji način će se pratiti i evaluirati provedba Strategije?

Treba napomenuti da u vrijeme pisanja ovog izvještaja, poglavlje vezano uz provedbu strategije sadržava popis strateških projekata, dok akcijski plan nije izrađen - Akcijski plan će se donositi na godišnjoj razini, a što je u skladu sa Smjericama o izradi i provedbi strategije.

Financijski okvir provedbe Strategije oslanja se na ITU mehanizam. Navedeno se ocjenjuje pozitivno - bez obzira na mogućnosti realizacije projekata do 2027. godine kao i mogućnosti sufinanciranja, evaluacijski tim smatra da strateški dokument treba biti ambiciozan, a kako bi se izbjegao ograničavajući faktor financiranja projekata postavljen u samoj Strategiji.

U Poglavlju 10. Terminski plan provedbe projekata, dan je prikaz raspodjele planiranih financijskih sredstava po ciljevima, prioritetima i mjerama, kao i planirano okvirno sufinanciranje od strane EU fondova putem ITU mehanizma za projekte.

Dodjela financijskih sredstava po ciljevima Strategije prati raspodjelu sredstava sukladno sredstvima ITU mehanizma.

Financijski okvir nije definiran prema godinama, niti su definirani izvori sredstava od strane prijavitelja sukladno uputama (državni/županijski/lokalni proračun, ostalo), no ovo se ne smatra manjkavošću obzirom da se radi o indikativnom financijskom okviru, koji će se detaljno razraditi u Akcijskom planu, detaljnom provedbenom dokumentu na godišnjoj razini. Isto može vrijediti i za činjenicu da se financijski okvir odnosi isključivo za ITU plan.

Evaluacijski tim smatra da je izrađivač opravdano raspodijelio sredstva na način da se maksimalno veže uz ITU mehanizam, a kako bi u najvećoj mogućoj mjeri realizacija Strategije Urbanog područja Sisak doprinijela realizaciji strateških dokumenata višeg reda, ciljevima operativnih programa te ciljevima Europa 2030. Strateški projekti su posljednja faza u logičkom slijedu izrade Strategije. Izrađivač je izradio bazu strateških projekata te je za svaki projekt odredio slijedeće: - usklađenost s ciljevima Strategije - naziv projekta - naziv nositelja projekta i partnera - cilj projekta - indikativni popis aktivnosti - ciljano područje - tip projekta - pripremljenost projekta i ishodovana dokumentacija - indikativni proračun projekta - izvori financiranja.

Navedeni predstavljaju multi-sektorski okvir ulaganja koja doprinose svim ITU ciljevima a najviše projekata doprinosi cilju 5. kroz koji je ITU mehanizam planiran u sklopu Integriranog Teritorijalnog Operativnog Programa za 2021 – 2027. Prikazan je terminski plan provedbe

projekata i njihovo trajanje. Projekti izravno i neizravno doprinose ostvarenju zadanih ciljeva SRUP-a. Projekti od strateškog značaja koji izravno doprinose ostvarenju ciljeva iskazani su s

detaljnima vezanim uz izvore financiranja, kratkim opisom projekta i njihovom spremnosti za financiranje. Ostali projekti neizravno doprinose ostvarenju ciljeva SRUP-a ali se nalaze u obuhvatu urbanog područja i imaju utjecaj na njegov razvoj te međusobnu interakciju sudionika urbanog područja i doprinose održivom ubranom razvoju. U nastavku je prikaz zalihe projekata urbanog područja i terminski plan njihove realizacije, i tablični prikaz zalihe projekata od strateškog značaja koji doprinose ostvarenju utvrđenih posebnih ciljeva SRUP-a.

Ovakav prikaz projekata s s planiranim trajanjem projekta, ukupna procijenjena vrijednost projekta i planirani izvori financiranja pozitivno se ocjenjuju.

Graf 1. Vrijednosti planiranih projekata

Provedba projekata i trajanje pojedinih projekata navedenih u Terminskom planu ovisit će o vremenu usvajanja programskih dokumenata za financiranje urbanih područja, posebice usvajanju Integriranog Teritorijalnog Operativnog Programa od strane Vlade Republike Hrvatske, kao i o uspostavi i operacionalizaciji tijela u sustavu provedbe ITU mehanizma za financijsko razdoblje 2021 – 2027 temeljem Zakona o institucionalnom okviru za korištenje fondova Europske unije u Republici Hrvatskoj.

Praćenje provedbe - pokazatelji učinaka i pokazatelji ishoda, izvještavanje

Poglavlje vezano uz Praćenje provedbe Strategije definira pokazatelje učinka i pokazatelje ishoda te sustav izvještavanja o provedbi. Kohezijska politika za razdoblje 2021. - 2027. godine snažno je usmjerena na rezultate te je mjerenje napretka i ostvarenja od presudne važnosti kao i uspostava odgovarajućeg sustava praćenja ostvarenja Strategije. Odgovarajući pokazatelji predstavljaju ključni element intervencijske logike obzirom da predstavljaju vezu između unosa

i ostvarenih rezultata i trebali bi prikazati mjerenje utjecaja Strategije na promatrano područje - urbano područje Sisak.

Stoga je evaluacijski tim procijenio koliko su postavljeni pokazatelji relevantni - pridruženi na pravoj razini i povezani s hijerarhijom ciljeva, prioriteta i mjera, jasno definirani i ispravno kvantificirani, odnosno jesu li formirani sukladno SMART kriterijima (pokazatelji bi trebali biti specifični, mjerljivi, ostvarivi, relevantni i vremenski ograničeni).

Evaluacijski tim uočio je značajne izazove kod uspostavljanja sustava pokazatelja učinaka i ishoda, te je izrađivaču dao vrlo konkretne sugestije vezane uz formiranje sustava pokazatelja, a koji se odnose na svrhu pojedinih pokazatelja, postavljanje početnih vrijednosti, formiranje tablice, kao i elemente koji trebaju biti definirani za svaki pojedini pokazatelj.

Pokazatelji učinaka mjere realizaciju ciljeva, dok pokazatelji ishoda mjere realizaciju prioriteta odnosno mjera. Pokazatelj učinka trebao bi pokazivati kakva je situacija na početku razdoblja provedbe Strategije i kako situacija napreduje uz provedbu Strategije - odnosno trebaju pokazati zašto su intervencije potrebne. Trebali bi se odnositi na cijelo ciljano područje (zemljopisni dio, sektor unutar programskog područja i sl), a najčešće uzimaju u obzir i doprinos drugih čimbenika koji utječu na promjenu, a realizacija projekata u Strategiji predstavlja doprinos određenom pokazatelju.

Pokazatelji ishoda su izravni proizvodi prioriteta/mjera i povezani su s aktivnostima koje se u okviru njih provode. Namjena im je da doprinose učincima. Osnovna vrijednost za pokazatelje ishoda u pravilu je jednaka nuli. Oni prikazuju direktne rezultate provedbe određenih aktivnosti.

Evaluacijski tim slaže se s navedenim pokazateljima reviziji prema potrebi, a kako bi se učvrstile poveznice u intervencijskoj logici te jasnije iskazali doprinosi Strategije ciljevima operativnih programa. Predloženi su i primjeri pokazatelja učinka i ishoda koji će se vezati na postavljene probleme u analizi postojećeg stanja i SWOT analizi te koji će uzeti u obzir učinke realizacije prioriteta i mjera u okviru ciljeva, kao i doprinos pokazateljima pojedinih specifičnih ciljeva operativnih programa.

Izveštavanje

Evaluacijski tim ocjenjuje pozitivno činjenicu da je izrađivač detaljno razradio procedure izvještavanja o provedbi te time stavio naglasak na važnost praćenja s ciljem osiguravanja kvalitetne i učinkovite provedbe Strategije. Pohvaljuje se i opis transparentnosti postupka praćenja provedbe i uključivanja svih nadležnih tijela. Opisani okvir za izvješćivanje u skladu je s odredbama Smjernicama te će se izrađivati temeljem Uputa za izradu i sadržaj izvještaja o provedbi strategija razvoja urbanog područja koje će sudionicima dostaviti Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU.

Komunikacijska strategija

Predložena komunikacijska strategija strukturom i sadržajem je usklađena sa Smjernicama. Jasno definira komunikacijske ciljeve, mjere, aktivnosti, nositelje aktivnosti, ciljne skupine i vremenski raspored. Ocjena je da je komunikacijska strategija, zajedno s akcijskim planom provedbe komunikacijske strategije, dobro razrađena u segmentu vidljivosti provedbe Strategije te osigurava podizanje svijesti u javnosti o ulozi i značaju Strategije za razvoj urbanog područja.

Nadalje, osigurava informiranje javnosti o mogućim izvorima financiranja projekata iz fondova EU namijenjenima urbanom razvoju te jača kapacitete i sposobnost lokalne samouprave za učinkovite komunikacijske procese potrebne za provedbu Strategije.

6.4. Horizontalna načela

Sadržaj ovog dijela evaluacije je ocjenjivanje utjecaja koji će Strategija imati na uklanjanju nejednakosti i promicanju jednakih mogućnosti za muškarce, žene, sprečavanju diskriminacije na temelju spola, rasnog ili etičkog porijekla, vjere, invaliditeta, dobi ili seksualne orijentacije, kao i na integraciju održivog razvitka kao dijela Strategije.

Politike zaštite ljudskih prava, borbe protiv diskriminacije te politika ravnopravnosti spolova kao i ravnopravnosti nacionalnih manjina, ugrađene su na najvišoj nacionalnoj razini kroz Ustav i odluke Hrvatskog sabora i Vlade RH, te postoje povezani pravni akti i pomoćne strategije i programi te se Strategija radi u navedenim okvirima.

Opća ocjena je da su horizontalna načela vezana uz ravnopravnost uzeta u obzir i uklopljena u osmišljavanje Strategije, od samog početka, odnosno od izrade analitičkog dijela. Doprinos Strategije promicanju horizontalnih načela ravnopravnosti muškaraca i žena i nediskriminacije

se jasno vidi naročito u prvom strateškom cilju, no i u ostalim ciljevima se predlažu mjere koje će svakako doprinijeti smanjenju nejednakosti u društvu.

Dio ulaganja provodit će se unutar Prioriteta Ranjive skupine stanovništva, edukacija za nezaposlene i ove intervencije uključuju direktan utjecaj na smanjenje diskriminacije određenih skupina stanovništva.

Tematska usredotočenost određenih mjera u Strategiji obuhvaća područja koja nemaju za posljedicu očit rizik od diskriminacije te je opravdano isključiti ih iz mjerenja njihovog utjecaja.

Prilikom izrade akcijskog plana, svakako je preporuka da se uključe horizontalna načela u planiranje i provedbu projekata, promidžbene aktivnosti - primjerice u postupcima prijave i selekcije projekata preporuka je da prijavitelj projekta prezentira kako će projekt doprinijeti horizontalnim načelima i opisati način na koji je to pitanje uzeto u obzir, na koji način će se vršiti provjera navedenoga i sl.

Opća je ocjena da su horizontalna načela vezana uz održiv razvoj uzeta u obzir i uklopljena u osmišljavanje Strategije. Ugrađena su u Strategiju od samog početka, od izrade analize postojećeg stanja, SWOT-a, a prioriteti i mjere uzimaju u obzir veći broj aspekata koji su povezani s principom održivog razvoja. Ocjena je da će specifične mjere imati i vrlo snažan izravan doprinos aktivnom promicanju održivog razvoja tijekom buduće provedbe - to se naročito odnosi na mjere u okviru četvrtog strateškog cilja, gdje se planiraju provesti aktivnosti vezane uz ekološki prihvatljiv javni prijevoz i inovativna rješenja u prometu.

U postupku izrade i donošenja Strategije, temeljem Zakona o zaštiti okoliša, proveden je postupak ocjene o potrebi strateške procjene o utjecaju na okoliš

7. Zaključci i preporuke

Temeljem provedenog postupka prethodnog vrednovanja, evaluatori ocjenjuju da je Strategija izrađena u skladu sa Smjernicama za izradu Strategije razvoja urbanih područja te da predstavlja dobar i kvalitetan instrument za provedbu razvojne politike Urbanog područja Sisak u planiranom razdoblju.

Strategija je dobro postavljena, ima logičnu strukturu, oslanja se na analizu postojećeg stanja i SWOT analizu te uzima u obzir specifičnosti koje su proizašle iz analitičkog dijela. Ciljevi su definirani strateški, a koncentriraju se oko osnovnih elemenata razvoja urbanog područja - ljudskih resursa, održivog razvoja i gospodarstva te odgovaraju potrebama i problemima prepoznatima u analitičkom dijelu strategije. Prioriteti su dobro prepoznati i opravdani glavnim nalazima analize, a u definiranju prioriteta i mjera vodilo se računa o tome da se izaberu one mjere koje će raditi na pretvaranju slabosti u snage te na korištenju prilika.

Specifična je za urbano područje Sisak, koncentrira se na područja gdje je moguće ostvariti dodanu vrijednost kroz ulaganja putem ITU mehanizma i u kojima se mogu postići konkretni rezultati te ima kvalitetan potencijal ostvarivanja doprinosa Strategiji Europa 2020 - podjednako za sve prioritete - pametan, održiv i uključiv rast. Prezentirana je na način iz kojeg je vidljiva logika intervencije, odnosno način na koji će predviđene mjere voditi ostvarenju prioriteta, prioritete ostvarenju strateških ciljeva, a ciljevi doprinijeti ostvarenju vizije.

Značajan doprinos ove Strategije evaluacijski tim vidi u sinergiji i povezanosti strateških ciljeva - posloženi su na način da su jasno razgraničeni, nema preklapanja među mjerama, no komplementarni su, obuhvaćaju rješavanje istog problema kroz različite aspekte i jasno se nadopunjavaju.

Vanjska koherentnost jasno je iskazana - izrađivač je vrlo precizno i pregledno utvrdio povezanost ciljeva i prioriteta Strategije sa strateškim dokumentima više i niže razine, te se jasno naznačuje povezanost s trenutnim izvorima EU sredstava kroz ITU mehanizam.

Na temelju relevantnosti i koherentnosti strategije, kao i pozitivne ocjene provedbenih mehanizama, može se zaključiti da se očekuje ostvarenje predloženih ciljeva i prioriteta u planiranom razdoblju te se pozitivno ocjenjuje efektivnost Strategije.

Najvažnije preporuke evaluacijskog tima odnose se na potrebu što detaljnije razrade akcijskog plana te razradu i reviziju pokazatelja učinaka i ishoda, a sukladno danim sugestijama. Navedeno je važno kako bi se što lakše i transparentnije mogla pratiti provedba Strategije te kako bi se olakšalo prepoznavanje prioritetnih projekata koje mogu odmah krenuti u implementaciju, imajući na umu relativno kratki rok za provedbu.

